

Düşünceyi Geliştirme Yolları

1. Tanımlama 2. Karşılaştırma 3. Örneklendirme 4. Tanık Gösterme 5. Sayısal Verilerden Yararlanma 6. Benzetme

Düşünceyi geliştirme yolları, parçada anlatılanları daha anlaşılır hale getirmek, okuyucuyu etkilemek, onun ilgisini çekmek gibi amaçlarla kullanılır.

Düşünceyi geliştirme yöntemlerinden, dört temel **anlatım türü**nün (açıklama, tartışma, betimleme, öyküleme) birinin içinde yararlanılabileceği gibi bu yöntemlerden herhangi biri parçanın anlatımında hâkim konumda da olabilir.

Düşünceyi geliştirme yolları; tanımlama, karşılaştırma, örneklendirme, tanık gösterme, sayısal verilerden yararlanma ve benzetme olmak üzere altı başlıkta incelenir:

1. Tanımlama

Bir kavram veya varlığın ne olduğunun açıklanmasına **tanımlama** denir. Genelde açıklayıcı ve tartışmacı anlatım tekniklerinde tanımlamadan yararlanır. Varlık ya da kavramın okuyucunun zihninde daha belirginleşmesi amaçlanır. Tanım, "**Bu nedir?**" sorusuna cevap verir.

Örnek(ler)

» "Destanlar, tarihten önce ve tarihin başlangıcı sırasında bir milletin geçirdiği maceraları, yetiştirdiği kahramanları; doğa, evren ve toplum olayları hakkında düşündüklerini ve bunlar karşısında aldığı vaziyetleri anlatan din ve kahramanlık hikâyeleridir."

Parçada açıklayıcı anlatım tekniği kullanılarak destanlar hakkında bilgi verilmiştir. Ancak bu yapılırken ilk cümlede "Destan nedir?" sorusuna cevap olacak şekilde tanımlamadan yararlanılmıştır.

2. Karşılaştırma

Birden fazla varlık ya da kavram arasındaki benzerlik veya farklılıkları ortaya koymak için kullanılan anlatım yoluna **karşılaştırma** denir. Daha çok tartışmacı ve açıklayıcı anlatım içinde kullanılan bu yöntemde, varlıkların farklı ya da ortak yönleri ele alınır.

Örnek(ler)

» "Konuşma ile yazma farklıdır. Konuşma geçicidir, yazma kalıcı. Konuşma anlıktır, yazma sonsuz. Yazıya geçirilen her şey olduğu gibi korunur. Konuşma ise saman alevi gibi söylendiği anda yitip gider."

Bu parçada "konuşma" ile "yazma" karşılaştırılmış, yazmanın konuşmadan üstün olduğu belirtilmiştir.

3. Örneklendirme

Bir düşüncenin somut hâle getirilerek daha anlaşılır kılınması için anlatılan konuyla ilgili örnekler verilmesine örnekendirme denir. Düşüncenin anlaşılır ve akılda kalıcı olması amaçlanır. Bazen önce bir örnek verilerek veya fıkra anlatılarak konuya giriş yapılır. Bunlardan hareketle de bir yargıya varılır.

Örnek(ler)

» "Bir yerde sabit civata gibi dönüp duranların ne kendilerine faydaları vardır, ne çevredekilere. Oysa dünyaya bakalım; her şey değişir, durmadan yol alır. Su, buhar olur, yağmura dönüşür; tohum, baş verir, çiçeğe durur; civciv, pek cılız doğar, kocaman bir horoz olur. Dünyada hiçbir şey durmaz. Bu doğanın bir parçası olan insan neden dursun?"

Bu parçada insanın yerinde durmaması gerektiği görüşünü yazar, doğadan hareketle örneklendirmiştir. Önce görüşünü söylemiş, daha sonra bu görüşünü örneklendirmiştir: Doğada her şey hareket hâlinde ve değişim içindedir, insan da buna ayak uydurmalıdır.

4. Tanık Gösterme

Yazarın, savunduğu düşüncenin doğruluğuna okuyucuyu inandırabilmek için tanınan ve görüşlerine itibar edilen kişilerin sözlerinden alıntı yapılmasına tanık gösterme denir.

Kişinin sadece ismini yazıda kullanmak, tanık gösterme için yeterli değildir. Bu, örneklendirme olur. Tanık göstermede önemli olan, kişinin sözünü destekleyici olarak kullanmaktır. Bu da kişinin düşüncelerinin tırnak içinde aktarılması ile olur.

Önce yazar kendi görüşünü verir. Daha sonra bu görüşü kanıtlamak, inandırıcılığı artırmak için, o alanda tanınmış bir kişiden söz edip, o kişinin sözlerine yer verilir.

Örnek(ler)

» "Deneme, büyük savlar içermez. Daha çok duyguya, sezgiye, birikime ve akla dayanır. Denemede yazar kendi birikimini, içinden gelenleri özgürce aktarır. Bu nedenle **Nurullah Ataç deneme için: "Deneme benim ülkesidir."** der. Bu görüşe katılmamak elde değildir."

Bu parçada yazar, deneme yazı türü ile ilgili görüşlerini aktarmıştır. Görüşlerinin inandırıcı kılmak için bu alanda söz sahibi olan ünlü denemeci Nurullah Ataç'tan alıntı yapmış, onun sözlerini aktarmıştır.

5. Sayısal Verilerden Yararlanma

Düşüncenin kanıtlanabilmesi için istatistiksel bilgilerden, anketlerden ya da grafiklerden yararlanılmasıdır.

Örnek(ler)

» "Ormanlar, dünyamızın akciğerleri gibidir. Ağaç ve ormanın insan hayatına doğrudan ve dolaylı o kadar çok faydası vardır ki... Aklıma gelen birkaçını sıralayayım isterseniz. O zaman ne demek istediğimi daha iyi anlamış olursunuz. Tabiatın harika, sessiz süpürgeleri ormanlar yaratılmasaydı yaşadığımız dünya tozdan geçilmeyecekti. **1000 m²** ladin ormanı yılda **32 ton**, kayın ormanı **68 ton** ve çam ormanı ise **30-40 ton** tozu hüp diye emebilir ve havadaki zehirli gazları da filtre eder."

6. Benzetme

Bir kavramı ya da varlığı başka bir kavram ya da varlığın özellikleriyle anlatmaya **benzetme** denir.

Örnek(ler)

» "Birikimsiz yazarlık saman alevi gibidir. Saman alevi çabucak tutuşup yine çabucak söner. Yazmak için yeterli donanıma sahip olmayan birikimsiz yazarlar da parlamış olsalar bile elbet bir gün saman alevi gibi sönüp giderler." Parçada, birikimden yoksun yazarlar saman alevine benzetilmiştir. Bunların kalıcı olamayacağı, bu benzetmeden yararlanılarak vurgulanmıştır.